

de Jacobsladder

Kwartaaluitgave van de Stichting tot Behoud van het Cultureel Erfgoed van Jacobswoude, onder redactie van de Historische Vereniging O.C. van Hemessen

de Jacobs ladder

Bij de voorplaat

Bij de voorplaat: Twee foto's van trouwe brugwachters. De bovenste, met v.l.n.r. Cor van 't Wout, Cor Schijf en Leendert Lieveise is waarschijnlijk gemaakt in de jaren '40. De onderste dateert uit de jaren '70 van de vorige eeuw. U ziet v.l.n.r. Koos Rodenburg, Kees Molenaar en Henk Pont.

42^e jaargang nr. 3, juli, augustus en september 2022

SSN 0168-1079

© Historische Vereniging 'Otto Cornelis van Hemessen'. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Op tijd opzeggen!

Wilt u – om wat voor reden dan ook – uw lidmaatschap van de Historische Vereniging niet verlengen, vergeet dan niet dit tijdig (vóór 1 december) schriftelijk te melden aan onze penningmeester: Ton Meester, Cantharel 72, 2403 RA Alphen aan den Rijn, e-mail: ton.meester@gmail.com

Lidmaatschap

Wilt u onze Historische Vereniging steunen en de Jacobs ladder voortaan elk kwartaal thuis ontvangen? Bel, schrijf of mail dan naar onze secretaris, Anneke Zwarst, a.h.zwarst@kpnmail.nl (Zie onze site www.hemessen.nl) De contributie bedraagt € 15,- per jaar en € 25,- voor hen die dit blad per post ontvangen. Te voldoen na ontvangst van de nota op de rekening bij de Regiobank, nummer NL28 RBRB 0850 0174 16 t.n.v. de Penningmeester van de Historische Vereniging 'Otto Cornelis van Hemessen'.

De Jacobs ladder is een uitgave van de Stichting tot Behoud van het Cultureel Erfgoed van Jacobswoude.

www.hemessen.nl
www.museumwoubrugge.nl

.....

Erelid

- Ben Beukenholdt, oud-voorzitter
- D. Brouwer de Koning, oud-burgemeester van Jacobswoude
- C. Karmelk, oud-penningmeester van de vereniging (2012†)
- G.W. van der Laan (1999†)

Voorzitter

- Ed Molenaar
Schouw 17, 2481 CP Woubrugge
telefoon 06-290 564 01
e-mail: ed.molenaar@ziggo.nl

Secretaris

- Anneke Zwarst
Van Eeghenstraat 40, 2481 XS Woubrugge
telefoon 0172-518186
e-mail: a.h.zwarst@kpnmail.nl

Penningmeester

- Ton Meester Cantharel 72, 2403 RA Alphen aan den Rijn. telefoon 0172-518560
e-mail: ton.meester@gmail.com

Bestuursleden

- Betty Kemper
- Thea Kok-Lansbergen
- Pim Laarmans
- Peter de Lange
- Roelf Scholma

Redactie

- Thea Kok-Lansbergen (eindredactie)
Emmalaan 74
2481 BB Woubrugge
telefoon 0172-518 585
e-mail: thea.lansbergen@ziggo.nl
- Pim Laarmans
- Anneke Zwarst

Basisvormgeving en opmaak

Blikveld, Zandvoort

Aan dit nummer werkten mee

Ed Molenaar
Frans Witterman

Foto's en illustraties

Archief Henk v.d. Post
Collectie Bep v.d. Laan
Collectie Jan Stigter
Pim Laarmans

Beeldbewerking

Hugo Tander/Pim Laarmans/Hans Bax

Van de voorzitter

Na het officiële deel van de Algemene Ledenvergadering in juni was er een mooie lezing van historicus Sander Wassing. Hij nam ons mee naar Woubrugge en Hoogmade van ruim 200 jaar geleden. Dit deed hij aan de hand van reisbeschrijvingen van de Nederlandse stad- en dorpsbeschrijver Lieve van Ollefen (1749-1816). De Amsterdamse Anna Brouwer illustreerde de beschrijvingen met mooie ovale gravures. Onder de gravure van Woubrugge staat de volgende tekst.

Woubruggen's omtrek gaf weleer

Veel turf om te branden

Thans geeft het echter nog veel meer

Door schoone vruchtbare landen

'S Dorps welvaard bloeid ook nog daarbij

Door Binnenlandsche Scheepvaardij

Het was een heel interessante lezing waarover in de eerstvolgende Jacobs ladder meer!

Deze Jacobs ladder is weer heel gevarieerd, en staat weer vol met leuke en lezenswaardige artikelen én mooie foto's uit het (recente) verleden van onze dorpen. Thea Kok en Pim Laarmans schreven een artikel over de brugwachters van de Woubrugse brug. Het is alweer tien jaar geleden dat de brug bediend werd door een brugwachter.

Vanaf 2012 gebeurt dit centraal vanuit het Brugbedieningscentrum Steekterpoort in Alphen a/d Rijn onder verantwoordelijkheid van de provincie Zuid-Holland. Bij storing en lange opening wordt er nog regelmatig terugverlangd naar de brugwachter.

Ook mooie artikelen van Frans Witteman over de herberg/annex café in Hoogmade die niet van de grond kwam, en over het 50-jarig bestaan van CCH Hoogmade.

En meer over de geschiedenis van de Oudendijksepoldermolens. Kijk en lees rustig verder.

Graag breng ik de expositie 'Speelgoed van vroeger' in museum Van Hemessen nog een keer onder de aandacht. Het is een uitgebreide expositie waar kinderen in de speciale 'speelhoek' met de spullen die daar liggen mogen spelen. Meer dan de moeite waard en te bezoeken tot en met 18 september. Elke zondag open van 14.00 tot 16.00 uur.

Een hartelijke groet namens het bestuur,
Ed Molenaar

Sander Wassing

INHOUD

Verslag ALV	2
Hoe was het 100 jaar geleden	5
De brugwachters van Woubrugge	6
Een nieuw café in Hoogmade?	11
Geschiedenis	
Oudendijksepoldermolens	14
Verhalen van een dorpsjongen	16
Het Wezenbos	17
50 jaar CCH Hoogmade	18

Verslag van de Algemene Ledenvergadering van de Historische Vereniging "Otto Cornelis van Hemessen" op woensdag 15 juni 2022

Aanwezige leden en belangstellenden (buiten het bestuur): 23.

Van Thea Kok, Bep v.d. Laan, Peter de Lange, Frans Witteman en Piet van Zaal is bericht van verhindering ontvangen.

1. Opening

Ed Molenaar, voorzitter, opent de vergadering en heet de aanwezige leden welkom, gelukkig kan het weer op de 'normale' manier nu de strenge coronaregels niet meer gelden.

2. Ingekomen stukken en mededelingen

Er zijn geen ingekomen stukken en mededelingen.

3. Bestuursmededelingen

In 2021 waren secretaris Anneke Zwarst en bestuurslid Peter de Lange aftredend en zij hebben zich herkiesbaar gesteld. Er zijn geen tegenkandidaten ingebracht en dus zijn beiden herbenoemd.

4. Notulen van de Algemene Ledenvergadering van 12 juni 2019

Naar aanleiding van:

- Informatiebordjes

Rietje Meijer is blij met alle informatiebordjes maar vindt het spijtig dat er geen bordje is bij de plek waar eens het multifunctionele gebouw, waarin de RK kerk, heeft gestaan op de hoek Bateweg/van Woudeweg, thans wooncomplex Husson's Hoek. De daarin geplaatste glas in lood ramen zijn na het afbreken van het gebouw geplaatst in de (in 2019 afgebrande) RK kerk te Hoogmade. Rietje verzoekt op beide plekken een informatiebord te plaatsen. Pim Laarmans, die het project van de informatiebordjes leidde, zegt dit op te nemen met de gemeente, maar dat het realiseren ervan jaren kan duren.

- Herstel graf O.C. van Hemessen

Rietje Meijer merkt op dat ook het graf van pater Sasse van IJsselt gerestaureerd moet worden, maar die vraag ligt bij de RK kerk. De voorzitter meldt dat de gemeente Kaag en Braassem bezig is met het herstel van het graf van Van Hemessen.

- De aanwezige leden hebben verder geen opmerkingen of vragen inzake de notulen.

De notulen worden vastgesteld.

5. Jaarverslag van de secretaris

Door respectievelijk de secretaris en de penningmeester wordt verslag gedaan over 2021 aan de hand van een PowerPoint presentatie.

Leden: 35 nieuwe leden en 14 opzeggingen (waarvan 4 vanwege overlijden) levert op 31 december een ledental op van 444.

Jacobs ladder: Vier Jacobs ladders met interessante onderwerpen waaraan diverse personen hebben

bijgedragen en van foto's voorzien die Hugo Tander en Pim Laarmans bewerken tot schitterende plaatjes. In 2021 is een Jacobs ladder Special uitgebracht waarin de route die leidt langs de monumentale objecten in Hoogmade en Woubrugge en die voorzien zijn van door de gemeente geplaatste informatieborden.

Website: De jaargangen van de Jacobs ladders t/m 2019 kunt u daar vinden evenals informatie over een aantal stambomen en ander nieuws. Op deze website worden ook artikelen die te lang zijn voor de Jacobs ladder volledig geplaatst. De website van het museum is al voor een groot deel vernieuwd en heeft directe links met de website van de Historische Vereniging en de Jacobs ladders. Om praktische redenen blijven beide websites in de lucht.

Activiteiten: t/m januari 2021 de expositie van Feike de Vries 'Oost, West, thuis de rest'. Het project 'Informatiebordjes' bij monumentale plekken in Hoogmade en Woubrugge, getrokken door Pim Laarmans en in samenwerking met de gemeente Kaag en Braassem was medio 2021 gerealiseerd. Van september t/m december was de expositie van de door Leo van Deuren geschilderde 'Molens van Kaag en Braassem', die ook werd bezocht door groep 8 van de basisschool Ter Does. Een ander project 'Digitaliseren prentbriefkaarten van Jan Stigter' is tijdrovend en loopt nog steeds. 'Herstel molenvoet Oudendijkse molen' werd eindelijk vlot getrokken, heeft veel tijd in beslag genomen in 2021 en is in 2022 afgerond.

Met de Stichting tot Behoud van het Cultureel Erfgoed van Jacobswoude, de beheerder van het museum, is het contact intensief. De een kan niet zonder de ander om de leden van de Historische Vereniging en de bezoekers van het museum optimaal van dienst te zijn.

6. Jaarverslag van de penningmeester

De penningmeester legt aan de hand van de cijfers uit dat het jaar 2021 sluit met een negatief saldo van € 1.040,00 met name als gevolg van de kosten van de Jacobs ladder Special.

Levien Scheele vraagt waarom er geen balans bij het jaarverslag is. De penningmeester legt uit dat de enige post voor de balans het saldo van de bankrekening is en dat is vermeld in de resultatenrekening.

Het jaarverslag wordt vastgesteld.

7. Begroting 2022

De begroting voor 2022 vertoont een nadelig saldo van € 1.485,00. Hoewel de financiële positie nog steeds gezond te noemen is, worden de lasten voor 2022 hoger: meer kosten voor uitbrengen van de Jacobs ladder (als antwoord op de vraag van Jan Veraart) en hogere portokosten. Om dit te compenseren stelt het bestuur voor om de contributie met ingang van 2023 te verhogen met € 3,00 per jaar. Hein Hoogenboom vraagt wat de reden is van de verlaging van de subsidie van de MAG. De penningmeester antwoordt dat de vereniging geen invloed heeft op de hoogte ervan. Er moet een vragenlijst ingevuld worden (ongewijzigd ten opzichte van 2021) en daar rolt het subsidiebedrag uit.

De begroting 2022, inclusief de contributieverhoging, worden respectievelijk vastgesteld en goedgekeurd door de ALV.

8. Verslag kascommissie en benoeming nieuwe kascommissie

De kascommissie, bestaande uit Piet van Zaal en Jan van Schie, heeft bij de penningmeester de financiële stukken gecontroleerd. De conclusie van hun controle is dat de financiële administratie een getrouw beeld geeft en aansluit bij de standen van 31 december 2021. Het advies om het bestuur decharge te verlenen wordt door de ALV bevestigd.

Piet van Zaal is aftredend. Hein Hoogenboom stelt zich beschikbaar. De kascontrolecommissie zal voor het boekjaar 2022 bestaan uit Jan van Schie en Hein Hoogenboom.

9. Wat verder ter tafel komt

a. Museum

Vanaf 2017 zijn er al onderhandelingen met de Modelbouwvereniging Woubrugge en de gemeente Kaag en Braassem over de overname van het pand. Daar zitten nogal wat haken en ogen aan en sinds kort kampt de MVW met bestuursproblemen, zodat de besprekingen voorlopig opgeschort zijn. Het in eigendom hebben van het pand brengt hoge kosten met zich mee en de voorzitter roept de leden op vooral ook donateur te worden van het museum; omdat het een ANBI-stichting betreft zijn de donaties aftrekbaar voor de belasting. Daarnaast speurt de stichting ook naarstig naar sponsors, wat best een behoorlijke uitdaging is.

b. Vrijwilligers

Vrijwilligers zijn er nooit genoeg. Belangstelling? Meld je bij Anneke Zwarst (0172-518186/06-44514324).

10. Rondvraag

- Rietje Meijer vraagt waar de kraam op de braderie komt te staan. Voor het museum, is het antwoord.
- De heer De Groot vraagt of er bij onze vereniging iets bekend is over een grafsteen van de Adventskerk in Alphen aan den Rijn die na de brand in 1916 zou zijn gedumpt in het Braassemermeer. Gastspreeker Sander Wassing adviseert de vraag voor te leggen aan de Historische vereniging van Alphen aan den Rijn.

11. Sluiting

Om 20.35 uur sluit de voorzitter, met dank voor de belangstelling van de aanwezige leden, de vergadering, Sander Wassing houdt vervolgens een lezing over hoe onze dorpen, en andere in de Rijnstreek, er 200 jaar geleden uitzagen.

Nieuws uit het museum

Tijdelijke expositie 'Speelgoed van vroeger'.

Op 5 juni 2022 is deze expositie geopend. Een aantal bestuursleden en museumwachten hebben, voorafgaand aan de normale openingstijd, bekeken wat er allemaal tentoongesteld is. Uitgangspunt voor deze tentoonstelling was de verzameling Mecano van ons lid Jan Terhorst, maar gaandeweg werd het assortiment steeds groter. Vooral toen we op onze eigen zolders en in de kasten doken en er van alles tevoorschijn kwam: treinen, houten en blikken speelgoed, poppen, veel boeken, stoommachines, enzovoort. En fijn dat ook de oproep in de vorige Jacobs ladder zuinig bewaarde zaken opleverde. Bij ons buurmuseum in Oude Wetering hebben we ook nog wat poppen kunnen lenen. Tijdens het installeren was veelvuldig 'ach wat leuk' en 'dat hadden wij vroeger ook' te horen. Eigenlijk een feestje van herkenning. Kortom, genoeg te zien en in de beschikbare achtergrondinformatie is te lezen over hoe we ons vroeger vermaakten. Nieuwsgierig geworden?

De tentoonstelling is in elk geval tot en met 18 september 2022 te bezichtigen op de zondagen van 14.00 tot 16.00 uur. En wat kinderen vooral zal aanspreken is dat je in de 'speelhoek' ook mag spelen met de spullen die daar liggen. Tot slot een mooie spreuk: Mensen houden niet op met spelen omdat ze oud worden, ze worden oud omdat ze ophouden met spelen. <<

Braderie op de Open Dag Waterrecreatie

Na twee jaar was het weer feest in Woubrugge op 18 juni 2022. En de weergoden waren met ons, want die zetten hun beste beentje voor. En dit jaar ook de luxe dat onze kraam pal voor het museum stond. Zo werden bezoekers van de kraam geprikkeld om ook maar meteen een kijkje te nemen in het museum. Dankzij onze vrijwilligers kon dit alles plaatsvinden, hoewel we best wat meer handjes konden gebruiken voor de bezetting van de kraam en in het museum. Wij blijven op zoek naar mensen die wat tijd aan onze vereniging en museum willen besteden.

En... we hebben er dankzij de braderie ook weer nieuwe leden bij. <<

Open Monumenten Dagen 2022

Elk tweede weekend in september zijn er de Open Monumentendagen, dus dit jaar op 10 en 11 september. Het thema is dit jaar 'Duurzaamheid'. Voorbeelden van duurzame monumenten in Woubrugge zijn de in 2018 gerestaureerde Stenen zuil en de kerkbank langs de N207 nabij het kruispunt met de Kruisweg en de grenspaal op de kruising van de Herenweg en de Woudsedijk. Een goede aanleiding om op deze themadagen daar eens een kijkje te nemen of de monumentenroute in Hoogmade en Woubrugge te volgen zoals beschreven in de Jacobswoude Special van 2021, want die heeft u vast wel bewaard. Als er voldoende bezetting is zal het museum ook op zaterdag 10 september open zijn. Hangt de vlag uit, dan is de deur open. <<

Hoe was het 100 jaar geleden in Hoogmade...

- "Den 1sten Juli hoopt de Heer H. MEIJER den dag te herdenken dat hij voor 40 jaar in dienst trad als Hoofd der R.K. Par. School te Hoogmade."
- Op 7 juli beschreef men een ongeval in Leiden als volgt: "Gisteren reden op den Stationsweg

hier ter stede een auto en een met een paard bespannen melkwagen. Wanneer wij mededeelen, dat het eerste voertuig door een liefallige dameshand werd bestuurd, terwijl het andere vehicel een boer uit Hoogmade tot voerman had, dan zal men begrijpen, dat een botsing onvermijdelijk was."

- Op 8 juli bood C. Hoogenboom Hz. een baggerbok te koop aan.
- In het voorjaar waren er zorgen over voldoende voer voor het vee: "Met ons dorp Hoogmade had ons dorp een aantal stuks vee van ruim 8000. Het zag er dan ook in de voorzomer niet rooskleurig uit, wat de hooibouw betrof, om deze dieren te voederen. Dankzij de milde regens der laatste weken, zal nog veel terecht komen."
- Eind augustus werd het Koninginnefeest gevierd met prijzen voor de volksspelen: kolven, biljarten, versierde rijtuigen, ringrijden, sleuteltrekken, ringsteken op de fiets en ton-knuppelen.

... en in Woubrugge:

- 28 juli 1922: De dochtertjes van den winkelier B. hadden vakantie en speelden te dicht bij de Woudwatering, zoodat de jongste in het water viel. Gelukkig had haar zusje de tegenwoordigheid van geest om haar jurkje te grijpen en haar zo van een wisse dood te redden.
- Leidsche Courant 30 september 1922: De heraanbesteding van een brugwachterswoning, brandspuithuis en arrestantenlocalen enz. varieerde van f 7050 tot f 6850, waaronder die van de Gebrs. Van Luling (f 6940) en Gebrs. Stigter (f 6870). B. en W. hebben het werk niet gegund en zal door hen in eigen beheer uitgevoerd worden. <<

De brugwachters van Woubrugge

Door Thea Kok-Lansbergen en Pim Laarmans

In twee vorige nummers van de Jacobs ladder schreef Pim Laarmans over de bruggen in Woubrugge. Zo vertelde hij over de oudste brug waarvan niet precies bekend is wanneer die gebouwd is, en die in 1505 werd afgebroken om de scheepvaart niet te stremmen. Van 1505-1869 moest men het zonder brug doen; een veerpont zette toen de bewoners over. In 1869 kwam er een dubbele klapbrug, die in 1953 vervangen werd door de huidige basculebrug. Maar wie zorgden ervoor dat die bruggen open en dicht gingen? Dit laatste deel gaat over de brugwachters van toen.

Zoals u zult zien hebben we nog niet alle gegevens over de brugwachters op een rijtje. Wie er meer van weet: een berichtje aan de redactie met aanvullende informatie stellen we zeer op prijs!

Tijdslijn brugwachters op de brug in Woubrugge

1869 – 1869	A. Kelderman, eerste brugwachter op de brug in Woubrugge
1869 – ?	C. Hoogeveen
1884 – > 1895	Dirk van der Laan
1909 – ?	Hendrik Schijf, de eerste 12 jaar alleen op de brug (met broer) Teunis Schijf sinds 1910 als plaatsvervanger
1920 – < 1949	Cornelis Schijf werd in 1920 de tweede man op de brug (Hij was ook buitengewoon veldwachter)
1935 – ?	C. Lieverse (Leen), ook tijdens de oorlogsjaren
1935 – ?	Cor van het Wout, ook tijdens de oorlogsjaren
1949 – 1974	Henk Bontenbal
? – ?	Anton Buntsma, onder chef Cor van het Wout en met Leendert Lieverse
? – ?	Pieter Versluis met Henk Pont (oudste broer)
1974 – 1987	Kees Molenaar (onder chef Koos Rodenburg en met Henk Pont)

19?? – 1995	Henk Pont
1977 – 1994	Koos Rodenburg
1985? – 2010?	Ton Roosemalen
1987 – 2005?	Ton Smit (reserve brugwachter)
2006 – 2012	Jan La Lau
2008 – 2012	Rob Stork

Brugwachters

In de loop der jaren hebben heel wat brugwachters de brug bemand. De eerste, in september 1869 was **A. Kelderman**, zonder enige ervaring. Hij bleef dan ook maar kort, waarna op 30 november **C. Hoogeveen** werd benoemd. Weliswaar ook zonder ervaring, maar hij mocht wel blijven, tot zijn dood, slechts enkele jaren later.

Over sommige brugwachters weten we wat meer. Een paar voorbeelden. **Dirk van der Laan**: die werd uit 204 sollicitanten gekozen en verdiende bij zijn aanstelling in 1884 338 gulden per jaar, plus een toelage van 25 gulden én vrij wonen in het brugmansion.

Hendrik Schijf werd aangenomen op 1 januari 1909. De eerste twaalf jaar deed hij dit werk in zijn eentje. Toen de brug vernieuwd en breder gemaakt werd, in 1920, werd er een tweede brugwachter aangesteld: zijn zoon **Cor**. Weer 13 jaar later kwam er een derde man, een nachtknecht. Toen **Cornelis Schijf** op 24 december 1920 brugwachter werd was het salaris flink gestegen: hij verdiende 1200 gulden, plus een woningtoelage van 150 gulden per jaar.

Over het werk van een brugwachter eind jaren '80 zei **Koos Rodenburg** (1977 – 1994) in een interview in een van de dagbladen: "Iedereen denkt wel dat je als brugwachter de hele dag een beetje om je heen zit te kijken, maar 's zomers met al die pleziervaart sta je uren achter het bedieningspaneel en dan is een kopje koffie er niet bij." De provincie Zuid-Holland, waarvan de brug deel uitmaakt, vertelde Koos verder, heeft als enige

provincie geen vaste tijden waarop de bruggen opengaan. De brugwachters bepalen zelf welk moment het gunstigst is.

Onze Woubrugse brug behoorde tot de drukste van Zuid-Holland: per uur waren de bomen gemiddeld dertig minuten gesloten.

Kees Molenaar? Niks te oud!

Ed Molenaar weet ook nog een aardige anekdote over zijn vader Kees (1926-2003), die brugwachter bij de Provincie Zuid-Holland was van 1974 t/m oktober 1987. Het verhaal staat op de site www.brugwachtersverhalen.nl.

Kees Molenaar is kolenhandelaar in Woubrugge en hij ziet zijn beroep uitsterven. Hij meldt zich aan als zondagsbrugwachter voor de zondagsdiensten op de Woubrugse brug, en doet dit werk tot volle tevredenheid van iedereen.

Dan komt er een vacature voor een brugwachter in Woubrugge. Kees solliciteert, maar hij krijgt van het districtshoofd te horen dat hij 'te oud' is. Radeloos belt hij Gerard Kooijman op, die dan voorzitter is van Eensgezindheid, de vakvereniging voor brugwachters en kantonniers bij de provincie Zuid-Holland. Kooijman is hogelijk verbaasd, dat één en dezelfde man op zondag precies de goede leeftijd heeft om brugwachter te zijn, maar voor hetzelfde werk op de maandag daarna opeens te oud is. Gelukkig kent zijn medebestuurder Leen Kamsteeg nog een molenvoogd van 72, die ook in dienst is van de provincie Zuid-Holland. Kamsteeg stelt het hoofd Personeelszaken voor de keus: 'Of de molenvoogd onmiddellijk ontslaan omdat hij te oud is, of Kees Molenaar aannemen.' Nog geen uur later is Kees Molenaar brugwachter op de brug in Woubrugge.

Ed maakt het verhaal als volgt af: In 1987 maakte mijn vader gebruik van de toen bestaande Vut-regeling en ging hij met pensioen. Hij begon in 1974 als zondagsbrugwachter voor de zondagdiensten op de Woubrugse brug. Daarnaast was hij invalkracht op Provinciale bruggen in o.a. Leimuiden, Papenveer en Nieuwveen. Hij deed

dit werk naast zijn eigen bedrijf. In 1974, toen Henk Bontenbal met pensioen ging, ontstond een vacature en solliciteerde hij naar de baan als vaste brugwachter. Hij werd aangenomen en kreeg een vaste aanstelling. Hierdoor werd hij één van de drie vaste brugwachters van Woubrugge. De andere twee brugwachters waren Henk Pont en Koos Rodenburg. Koos was chef brugwachter.

Kees Molenaar

Brugwachterstheorie

Het is de gemeente die voor instructies aan de brugwachters verantwoordelijk was. Enkele punten uit het Besluit van de gemeente Woubrugge van 10 maart 1921, 'Instructie voor de brugwachters der gemeente Woubrugge, voor zoover deze geplaatst zijn aan de bruggen over de Woudwetering en de Does' dat maar liefst vier kantjes lang is en zestien artikelen telt over openingstijden, kleding, verantwoordelijkheden, toezicht, onderhoud enzovoort.

Er staat onder andere in dat de brug bemand moest zijn van '5 uur voormiddags tot 10 uur namiddag'; dat waren nog eens werktijden... De brugwachters moesten ervoor zorgen 'dat de passage over de bruggen nimmer langer dan 10 minuten gesloten is'.

En: 'Zoo dikwijls zulks nodig is en ten minste éénmaal per week, moeten zij de bruggen geheel schoonwasschen, waaronder begrepen zijn de schoeiingen, doorvaartschutten, kettingen, balansen, poorten enz. Tevens is hun opgedragen het ijzerwerk der bruggen zorgvuldig na te gaan, dat roestvrij te houden en zoo nodig te schilderen, teren enz.'

Ook moesten de brugwachters onder andere zand strooien bij vriezend weer, en de ambtswoning (voor zover ter bewoning gegeven) net en zindelijk bewonen en onderhouden. Daar stond dan wel per kalenderjaar recht op een verlof van zeven dagen tegenover, en om de drie weken een vrije zondag.

Hard werken

Het leven van een brugwachter was dus niet zo simpel als dat op het eerste gezicht misschien lijkt. Zeker voor de mannen die de oude klapbrug bemanden was het werk fysiek zwaar. In een door Bep van der Laan bewaard krantenartikel (bron en exacte datum helaas niet bekend, maar dat moet begin jaren vijftig zijn) kwamen we het volgende stukje over het werk van een brugwachter tegen:

'Toen klonk er buiten een scheepsfluit en even later drong het tot ons door, hoeveel kostelijkheden er met deze brug zullen verdwijnen. Over het doorlaten van een schip is werkelijk een humoristische novelle te schrijven.

De brugwachter snelt het brugdek op tot de spits. Hij schuift aan de linkerkant een geweldige grendel terug en even later aan de rechterkant.

Het ene dek begint dan met een soort samba. Het krijgt een flinke duw, zodat het naar boven gaat en ontvangt vervolgens de steun van een lange stok, waarmee de brugwachter duwt tot het dek rechtop staat. Dan rest nog slechts van het andere dek te springen, dat met een sierlijke zwaai eveneens rechtstandig wordt.

Als de boot gepasseerd is, is des brugwachters gewicht voldoende, om een dek omlaag te krijgen. Het andere moet echter met een stok, waaraan een grote haak bevestigd is, tot dalen worden bewogen.

In deze periode houdt de brugwachter het midden tussen een gymnast en iemand die een maagaanval heeft. Hij sjort en rukt het dek naar beneden, dat op een bepaald moment weer in de samba-toestand is, waarna het nog slechts een kwestie van routine is, om het huppelende dek in de grendels te krijgen'.

Van de jaren 1895-1906 zijn in ons museum de formulieren met doorvaarten bewaard gebleven. In 1895 liet Dirk van der Laan 23.700 binnenschepen, drie zeeschepen en 31 houtvloten door. Hendrik Schijf had het daarna nog drukker: 24.120 binnenschepen, een zeeschip en 53 houtvloten. Zeiljachten enz. zullen bij de binnenschepen gerekend zijn, want de opgaven zijn niet gespecificeerd. Wel of het schip óp of áf ging. In die twaalf jaar voeren in totaal 46 zeeschepen, 290.435 binnenschepen en 587 houtvloten door de wetering!

De brug geramd

Er ging in al die jaren natuurlijk ook wel eens wat mis. Zo werd op 16 juli 1893 de brug ernstig beschadigd, en ook eind 1897 bracht de brug het er niet ongeschonden van af.

Iets meer weten we over de volgende ongevallen: Op 28 februari 1940 werd het centrum van het dorp opgeschrikt door een hevig tumult, dat tot ver in de omtrek hoorbaar was. Het bleek dat het westelijk gedeelte van de klapbrug omlaag was gestort als gevolg van een aanvaring door een grote kustvaarder, de 350 ton metende 'Fiducia'.

Het schip zelf zat klem tussen de gedeeltelijk afgerukte westelijke klap, en de oostelijke helft van de brug, en kon niet voor- of achteruit.

Chef-brugwachter Schijf, die op de brug stond toen de 'Fiducia' naderde, had alles van het begin tot het min of meer sensationele einde gezien.

Dat er geen persoonlijke ongelukken plaats hadden, was ongetwijfeld te danken aan het feit dat hij de gevaarlijke situatie tijdig overzag. Hij waarschuwde de voetgangers die aan beide zijden voor de brug (die niet van afsluitbomen was voorzien) stonden te wachten zich snel uit de voeten te maken. Hierdoor werd er niemand getroffen.

Ernstiger was een aanvaring op 2 augustus 1952, toen de salonboot 'Kaag' van de Amsterdamse rederij Van der Zwaag met negentig opvarenden in aanraking kwam met het oostelijke brugdek van de geopende brug. Vermoedelijk door een verkeerde stuurbeweging kwam de linkerzijde van het dak van het promenadedek in aanraking met het brugdek. De ijzeren stangen waarop het dek rustte bogen door. Het dak werd als een veertje naar achteren

geschoven en kwam op de passagiers op het achterdek terecht. Onmiddellijk ontstond ernstige paniek. Enkele opvarenden werden in het water gedrukt. Anderen sprongen gillend over boord. Een aantal gewonden bleef op het dek liggen. Er waren negen gekwetsten.

Enkele gemeenteamtgenaren sprongen onmiddellijk in het water om de drenkelingen te redden. Met behulp van dokter Loth en de Alphense dokter Stehouwer werden de gewonden in het Oude Raedthuys verzorgd, waarbij de plaatselijke E.H.B.O. veel werk verzette.

Ook tol heffen!

Ook het innen van het tolgeld behoorde van 1868 tot 31 december 1930 tot de verantwoordelijkheden van de brugwachters. Dat vergde een boel administratie (en kennis van de verschillende tarieven). In een besluit van de gemeente van februari 1929 wordt het volgende bruggeld (in centen, red.) geheven 'ter tegemoetkoming in de kosten van onderhoud, verlichting en bediening der brug (.....) voor de passage over de brug':

Goedkoopste:

- voor elk los kalf, schaap, lam, varken, big, bok of geit 0,02½
- voor een kar met een of meer honden bespannen 0,04
- voor een bereden, gedekt of gezadeld paard 0,04

Duurste:

- voor iedere dorschmachine, locomobiel of tankwagen met een of meer paarden bespannen 0,25
- voor elk motorrijtuig op vier wielen 0,15
- voor elk motorrijwiel 0,07½.

Ingezetenen van Woubrugge kregen vrijdom van bruggeld.

Eind aan het brugwachterstijdperk

Rob Stork was in 2012 de laatste brugwachter. Sindsdien worden de bruggen door de provincie Zuid-Holland centraal bediend in het Brugbedieningscentrum Steekterpoort in Alphen aan den Rijn. <<

Een enkele maal speelt de rijksoverheid nog

Behalve op bruggen werd er in ons land ook eeuwenlang tol geheven op veel wegen. In 1899 werd de tol op rijkswegen afgeschaft, maar de tol op wegen die werden beheerd door lagere overheden en particulieren bleef. Tot de Wegenbelasting- of Motorrijtuigenbelasting, die in december 1926 tot stand kwam. Die wet bepaalde dat jaarlijks voor ieder motorrijtuig belasting moest worden betaald.

En zo kwam er op 31 december 1930 ook een einde aan de tol op de dubbele klapbrug over de Woudwetering, en dat werd feestelijk gevierd.

Bronnen:

Bep v.d. Laan,
Ed Molenaar
diverse Jacobs ladders
A.H. Sebus www.brugwachterverhalen

Een nieuw café met zaal aan de Does in Hoogmade?

Door Frans Witteman

Frans Witteman dook voor deze Jacobs ladder in de geschiedenis van café Hillebrand, Kerkstraat 37 in Hoogmade. En als Frans iets uitzoekt doet hij dat grondig. Soms komt hij ook toevallig heel relevante feiten op het spoor, die te mooi zijn om niet te vermelden. Zo ging het ook met dit verhaal, wat erin resulteerde dat de redactie een interessant stuk ontving, dat helaas voor plaatsing in ons blad te lang was. We hebben het daarom, in overleg met Frans, ingekort. Maar het hele artikel is wel te lezen op onze website: www.hemessen.nl onder het kopje Archief Jacobs ladder.

In de serie over verdwenen winkels in Hoogmade deze keer de geschiedenis over een plan voor de bouw van een nieuw café met zaal en woonhuis pal langs de Does. Locatie: Kerkstraat 22. Tijdens bronnenonderzoek in het archief van Erfgoed Leiden en Omstreken begin 2018 bleek iets bijzonders. Het toenmalige café Hillebrand op Kerkstraat 37 stond in 1930 -1932 in de verkoop. Ook lag er een plan voor nieuwbouw aan de andere kant van de Kerkstraat. De aangevraagde vergunning werd door de gemeente Woubrugge snel verleend, maar het goedgekeurde plan werd toch niet uitgevoerd. Geen aandacht voor een verdwenen winkel deze keer, maar voor een 'winkel' die toen niet werd gebouwd. Pas vele decennia later kwam er op die plek in 2006 toch een horeca-bestemming met de komst van brasserie 'De Scheepswerf'. Sinds 2012 is daar restaurant 'Kom Eten' gevestigd.

Eerst iets over de herbergiers en caféhouders in vroegere tijden.

Herberg en café in vroeger jaren

Eeuwenlang was op de locatie van het huidige appartementencomplex 'De Kom', een

Gisteren werd bij den logementhouder C. Hillebrand, te Hoogmade, de aangekondigde biljartwedstrijd gehouden, waaraan 20 personen deelnamen. De prijs werd behaald door den heer H. Verbij, te Hoogmade; de 1ste premie door den heer H. Prins, te Noordwijk; de 2de premie door den heer C. Akerboom, te Rijpwetering, en de 3de premie door den heer L. Valk, te Katwijk.

Leidsch Dagblad van 20 februari 1897

horecagelegenheid gevestigd. Het was een logische plek voor een herberg, later een hotel-café-restaurant. Aan de rivier 'de Does' en aan de monding van de voormalige Jufferswetering. Nabij de plek waar ook "het oude veer op Leiden en Amsterdam" aanmeerde. Een ideale plek voor de beurtvaart van Leiden naar Hoogmade en Woubrugge om aan te meren en te laden en te lossen: "Op Hoogmade. Saturdag s'middags ten half 1 een schuit." En desgewenst even te rusten en wat te eten en te drinken.

Het was vroeger ook bestuurlijk de belangrijkste locatie. In 'het Regthuys' werd jarenlang recht gesproken. Tot de opheffing van de zelfstandige gemeente Hoogmade medio 1855 was het ook de vergaderlocatie van de gemeenteraad. Het terrein vóór 'het Regthuys' stond in de volksmond bekend als 'De Baan', een verwijzing naar de kolfbaan die jarenlang behoorde bij de herberg. 'De Baan' was in de 20e eeuw jarenlang de centrale plek in het oude dorpscentrum met winkels van de middenstand aan beide zijden.

Verschillende eigenaren hebben hier in het verleden gehandeld, getapt en gewerkt. Vaak in combinatie met de handel in grutterswaren en/of een scheepswerf. Hieronder een overzicht tot 1888, het jaar waarin de familie Hillebrand het café kocht:

- 1766 – 1786 Cornelis Matthijsz van Rijsen: herberg/café
- ? – 1804 Marijtje Jongenoot, weduwe van Gerrit van Leeuwen: herberg/café
- ? – 1813 Pieter Beugelsdijk: scheepswerf, herberg/café en kruidenierswinkel
- 1813 – 1834 Jacob Beugelsdijk: scheepswerf, herberg/café en kruidenierswinkel
- 1830 – ? Arie van der Ploeg, kastelein
- 1834 – 1860? Arie van den Nieuwendijk: scheepswerf, herberg/café en kruidenierswinkel
- 1855 – 1869 Albert van Reijzen: scheepswerf, herberg/café en kruidenierswinkel
- 1865 – 1880? A. Verheul: herberg/café
- 1880 – 1888 Cornelis van Rijsen: scheepswerf, herberg/café en kruidenierswinkel.

Links het café van Hillebrand, Kerkstraat 37, rechts winkel en woonhuis van Witteman op nummer 35.

Café Hillebrand

Van 1888 tot 1932 runden Cornelis Hillebrand (1862-1934) en zijn vrouw Maria Vink (1861-1941) met hun kinderen hun herberg/café op het adres B 313, later Kerkstraat 37. Vele verenigingsactiviteiten in Hoogmade vonden daar jarenlang plaats.

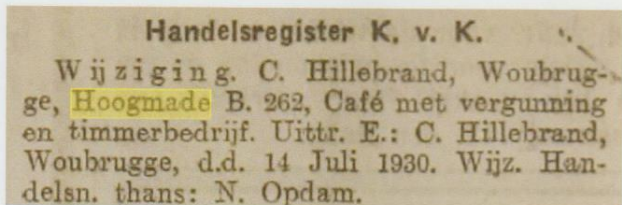

De verkoop van Café Hillebrand en het plan van N. Opdam

Na ruim veertig jaar wilde de familie Hillebrand het café verkopen. Maar wat gebeurde er vanaf de zomer van 1930 tot medio 1932 nu precies voordat Jan en Jannetje Witteman, grootouders van de schrijver, het café kochten?

Daarover houden we u nog even in spanning.... Lees de oplossing op onze site www.hemessen.nl, onder het kopje Archief Jacobs ladder.

Die verkoop lukte niet onmiddellijk. Maar de familie had wel een oplossing, een tijdelijke zo bleek later. Op 14 juli 1930 werd een wijziging doorgevoerd in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel te Leiden: Café met vergunning en timmerbedrijf: "uittreedend C. Hillebrand, intredend N. Opdam".

Leidsche Courant van 22 juli 1930

De familie Opdam vestigde zich in augustus 1930 in Hoogmade. Opdam nam de exploitatie van het dorpscafé over van Cornelis Hillebrand. De familie Opdam werd geen eigenaar. Wilde hij het café van Hillebrand eigenlijk wel kopen? Of vond hij het gebouw te oud? Of werden Hillebrand en Opdam het niet eens over de prijs? Of over de huur of pacht? Of liep het café niet best in die periode?

U voelt het al aankomen....

Met die familie Opdam liep het niet zo lekker. Ze hielden Hoogmade in 1932 voor gezien.

< Cornelis Hillebrand en Maria Hillebrand-Vink: uitbaters van het café van 1888 tot medio 1932.

Na de verhuizing van de familie Opdam naar Leiden nam eigenaar Cornelis Hillebrand de exploitatie van het café weer in eigen hand. In 1932 kochten Jan en Jannetje Witteman het

café van Hillebrand en gingen daar met hun acht kinderen ook aan de slag. Dit naast hun kruidenierswinkel op Kerkstraat 35 en hun handel in granen en veevoeder.

Linksonder een deel van de scheepswerf van Colijn en daarnaast de grijze schuur van Witteman aan de Does vanuit de lucht omstreeks 1950.

Caféhouders vanaf 1888

1888 – medio 1930 Cornelis Hillebrand: herberg/
lokaal/café

Medio 1930 – november 1931 N. Opdam als
huurder, medewerker of pachter van eigenaar
december 1931 – medio 1932 Cornelis Hillebrand:
herberg/café

1932 – 1949 Jan Witteman en Jannetje Witteman-
van Noord: herberg/café

1949 – 1951 Willem van der Ploeg: herberg/café

1951 – 1985/86 Arie van der Ploeg - Huize van der
Ploeg: hotel, café, restaurant

1985/86 – 1996 Stevense kocht Huize van der Ploeg
en ging verder als Hotel Rijnland

1996 de bedrijfsvoering van hotel Rijnland werd
beëindigd.

2003 het leegstaande Hotel Rijnland (Kerkstraat
37) en de supermarkt (Kerkstraat 35) werden
gesloopt om plaats te maken voor 'De Kom',
appartementen en winkels.

2006 brasserie 'De Scheepswerf' werd aan
Kerkstraat 22 gebouwd. Op de plek waar daarvoor,
tot de zomer van 2002, de schuur van scheepswerf
Gebr. Dorus en Cees Colijn had gestaan. Deze

brasserie werd enige tijd na de opening gesloten.

De activiteiten van de brasserie werden vanaf
begin 2010 tot april 2012 stilgelegd.

2012 in april 2012 openden Kenneth Tjong Ayong en
Paulien van Wieringen er restaurant 'Kom Eten'. <<

Café met zaal van Arie en Bep van der Ploeg op
Kerkstraat 37 rond 1960.

Bronnen

- Eene wandeling door Woubrugge en
Hoogmade, O.C. van Hemessen Sr.
- Google.books.nl
- De Jacobs ladder

Met dank aan Henk v.d. Post voor foto's, andere
berichten over dit onderwerp en opmerkingen bij
een conceptversie.

Meer over de geschiedenis van de Oudendijksepoldermolens

14

In het vorige nummer kon u al iets lezen over de onthulling van de molenvoet in de Oudendijkse Polder op 8 april jl. We beloofden toen meer over de historie van de molens te schrijven.

Op de plek van de Oudendijkseweg in Woubrugge stonden vroeger twee molens: de bovenmolen en de ondermolen. In 1914 werden ze allebei afgebroken, en in plaats ervan kwam een gemaal. Dat staat er nog steeds, want het heeft de functie van de molens overgenomen.

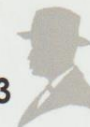
Van de ondermolen is niets meer terug te vinden – die lag langs de huidige Oudendijkseweg. De molenvoet van de bovenmolen bleef intact, maar raakte in verval. Die molenvoet was voor 1/3 eigendom van het Hoogheemraadschap van Rijnland, de rest van de Provincie Zuid-Holland. De gemeente Kaag en Braassem heeft het initiatief genomen voor een historisch verantwoord en

duurzaam herstel en de twee eigenaren daarvoor benaderd. Dit na een jarenlange lobby van het bestuur van de Historische Vereniging O.C. van Hemessen.

Historie

Al aan het begin van deze eeuw* namen onze oud-bestuursleden Miny Lemkes- van Wijk en Ben Beukenholdt het initiatief om een nieuw informatiebord bij de molenvoet te laten maken en plaatsen. Ook Jan Stigter en Jaap Haasbroek waren hierbij betrokken.

Het oude informatiebord uit de jaren tachtig van de vorige eeuw was verweerd en slecht leesbaar. Er werd een tekst geschreven en Ben schakelde zijn dochter Lonneke in voor het ontwerp van een nieuw informatiebord. Ook werd er contact met de voormalige gemeente Jacobswoude gezocht. Dit om de slechte staat van de molenvoet extra

onder de aandacht van het gemeentebestuur te brengen. De molenvoet was namelijk flink verzakt en werd overwoekerd door de natuur.

Molens in de polder

Bijna 400 jaar geleden werd de Oudendijksepolder opgericht, in 1626. Veel later, in 1761, werd besloten dat de polder drooggemaakt moest worden. Door intensieve afgraving van de veengronden kwamen grote delen van de Woubrugse omgeving onder water te staan en verdwenen kostbare landbouw- en veeteeltgebieden. Dat afgraven werd door turfstekers gedaan. De veengrond werd gedroogd en daar werd turf van gemaakt. Die turf werd vroeger gebruikt als brandstof om onder andere de huizen te verwarmen.

Om de agrarische grond in de polder weer terug te verkrijgen werd het gebied door dijken omringd. En om de polder droog te maken en te houden werden twee watermolens gebouwd: de bovenmolen en achter het huidige bungalowparkje langs de Oudendijkseweg de ondermolen. De onderste molen stond in verbinding met de bovenmolen, samen moesten ze het water zo'n 4,5 meter omhoog malen om het waterniveau van de Wijde Aa te bereiken. Meer dan 150 jaar hebben de molens hier gestaan en hebben ze de Oudendijkse polder drooggemalen.

De molens werden bewoond en bediend door molenaren, en er hebben in al die jaren veel verschillende families gewoond en gewerkt.

Families waarvan de achternamen hier in ons dorp nog steeds voorkomen, o.a. Van Harten, Kroon en Brunt.

Overigens wordt een steen van een van de molens in ons Museum Van Hemessen nog altijd bewaard. Het hout van de afgebroken molens werd hergebruikt bij het bouwen van twee woonhuizen in de Kerkstraat. Dat zijn de huizen naast de voormalige garage van Jan Keessen.

*En zo blijkt maar weer: de aanhouder wint.. <<

Sinds 8 april is met de onthulling van het informatiebord bij de nieuwe bestrating de geschiedenis van de Oudendijksepoldermolens voor iedereen zichtbaar.

Verhalen van een dorpsjongen

Piet (Petrus Leonardus) Boerman is geboren op 15 november 1907 in Hoogmade. Tot zijn huwelijk in 1938 is hij in Hoogmade blijven wonen en in die tijd heeft hij het dorp – zijn dorp – zien veranderen. Als scherp observator beschrijft hij aan de hand van kleine gebeurtenissen het leven in Hoogmade in het begin van de twintigste eeuw, een tijd van grote veranderingen. Enkele jaren na zijn overlijden hebben zijn broers, Walther en Peter, de moeite genomen om de 44 verhalen te bundelen en te laten drukken. Graag maken wij u deelgenoot van zijn belevenissen door deze, in willekeurige volgorde, te publiceren in de Jacobs ladder.

Verhaal 38. Zomervakantie

Het was dat jaar de zomer wel. In de vakantie: iedere dag volop zon, tot vervelens toe en voor ons vol belevenissen.

Daar was in de eerste plaats de hooibouw, waarvoor wij ons vanzelfsprekend niet druk maakten. Waardoor wij in de vakantie een klein beetje vanuit de hoogte op de boerenzoons konden neerkijken. Die buiten de vakantie nog zo'n paar weken landbouwverlof kregen en daarmee gedwongen werden thuis in het bedrijf mee te helpen bij de hooibouw en wat verder te doen was. Zij hadden daardoor nooit zoveel vrijheid als wij en zijn dus nooit in de gelegenheid om er zo maar eens op los te slenteren.

Daar stond weer tegenover dat zij hoog tegen ons op stonden te bieden over het hooibouwbier dat hun vader bij enkele vaatjes tegelijk had ingeslagen, om bij de hooibouw onder de felle zon te dienen als lafenis. Dat was toch wel een beetje erg. Die jongens bier en wij niet, dat was hoogst ongepast. Toen we het op een keer doorhadden bij een boer, op welke schaduwplaats hij zijn kruik bier verborgen had en ze allen in de verte aan 't hooien en opperen waren, was het besluit door ons gauw genomen. Om de beurt met ons rug tegen

een hooihoop, om dan bij gebrek aan serviesgoed maar met de mond aan de zware kruik. Zodanig laverend, dat we toch ons portie kregen en er toch niet te veel van het kostbare goed verloren ging. We hadden reeds ruimschoots tot ons genoeg gedronken, toen we door een van de knechten werden opgemerkt, die scheldend onze richting kwam opdraven. Waarop wij, in niet mindere mate terugscheldend, zorgden dat we buiten schot bleven.

Het was wel een beetje raar in ons hoofd maar de middag was nog lang en toen we eenmaal thuis kwamen, was er alleen maar een verwonderde vraag hoe het kwam dat we zo'n rood hoofd hadden.

Dat kwam natuurlijk van het harde lopen.

Die vrijdag ging het echt een beetje lamkendig. Mijn vriend had nergens zin in en ik eerlijk gezegd ook niet. Ik was dus maar weer naar huis geslenterd in de bloedhete zon. Als eerder vermeld: verkeer was er op ons dorp niet, behalve op vrijdag. Een enkele boer ging naar de markt voor vee, maar wat kon ons die boer schelen. Het weer was loom en broeierig en dat maakt mij lui en lusteloos en wat doe je dan? Ik legde mij gewoon neer op een schaduwplek, midden op de weg en zal daar zo ongeveer drie kwartier hebben liggen slapen. Werd ik me daar behoedzaam bij armen en benen gepakt om me weg te dragen, waarbij de zoetsappige stem van boer Hein Post mij vermaande: "Jongetje! Als je wilt slapen dan moet je het niet midden op de weg doen". <<

Het Wezenbos

Hebt u zich ook wel eens afgevraagd wat dat bordje 'Wezenbos' aan het Weteringpad betekent? Onze voorzitter Ed Molenaar wist het: "Op de plaats waar nu verpleeghuis 'Woudswoord' staat, stond vroeger het Wees- en Armhuis. Dat had een grote groentetuin en boomgaard, langs het Weteringpad in noordelijke richting. De boomgaard ging over in een verwilderd gedeelte tuin met struiken en bomen. Dat gedeelte noemde men in de volksmond het 'Wezenbosje', en daar staat dat een naambordje. Het betreft het stuk grond en water tussen Weteringpad 15 (Molenaar Jachtbouw) en Weteringpad 17 (Jachthaven Hollandia)." <<

Van Pau tot Pouw

In het vorige nummer van de Jacobsladder publiceerden we een artikel van John van der Willik, over het ontstaan van de naam Van der Pouw Kraan. Daarna had John contact met Ton van der Meer, schrijver van het boek 'Van Pau tot Pouw'. Daaruit bleek dat de details toch wat anders zijn dan John dacht.

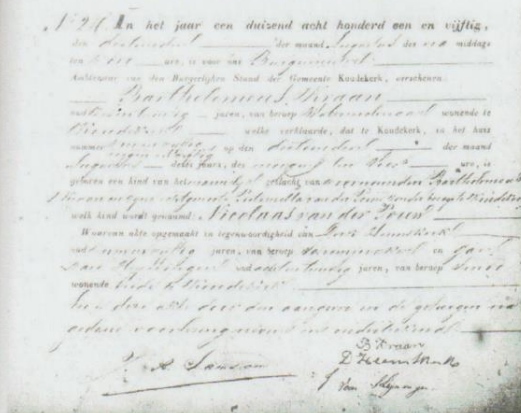
Hieronder het stuk uit het boek van Ton van der Meer over dit onderwerp.

Nicolaas van der Pouw Kraan

399

Hoofdstuk 7

Van Kraan naar Van der Pouw Kraan

Zoals uit de geboortekte blijkt, werd Nicolaas Kraan ingeschreven met de voornamen Nicolaas van der Pouw. Officieel was zijn familienaam gewoon Kraan. Toen Niek naar Hoogmade verhuisd was en hij bij de aangifte van zijn kinderen terecht als naam Nicolaas van der Pouw Kraan opgaf als zijn volledige naam, heeft de ambtenaar van de Burgerlijke Stand in Woubrugge, onwetend van het feit dat de voornamen van Niek volgens de burgerlijke stand van Koudekerk Nicolaas van der Pouw luiden, de koppeling Van der Pouw met Kraan opgevat als zijn familienaam.

Was het een vergissing of een bewuste keuze om in Koudekerk Van der Pouw toe te voegen aan Nicolaas? Vermoedelijk het laatste. Schoonvader Nicolaas van der Pouw had geen mannelijke nakomelingen. Door Van der Pouw op te nemen bleef de naam bewaard voor het nageslacht. Helemaal uniek was dit niet. Eenzelfde handelwijze kwam bv. ook voor bij de familie Van Zanten in Hillegom, waar de oudste zoon als doopnamen meekreeg Rutger Veldhuizen, de naam van zijn stiefvader. Ook dit leidde tot een dubbele achternaam. Naar een bij de Rechtbank officieel aangevraagde naamswijziging zullen we dan ook tevergeefs zoeken. Wel ligt het voor de hand dat de pastoor van Koudekerk het kind gedoopt heeft onder de naam Nicolaas Kraan. Van der Pouw als doopnaam of vóórnaam komen we niet tegen in de rij van heiligen.

Stichting Cultureel Centrum Hoogmade: 50 jaar jong

door Frans Witteman

Frans Witteman kon een heel boek wijden aan het 50-jarig bestaan van de Stichting Cultureel Centrum Hoogmade. Voor de Jacobs ladder schreef hij er een artikel over dat wij hieronder ingekort weergeven. Voor het hele artikel verwijzen we u naar onze site: www.hemessen.nl, archief Jacobs ladder, onder 'Artikelen die niet volledig in de Jacobs ladder konden worden geplaatst'.

Eind november 1972 werd de Stichting Cultureel Centrum Hoogmade (CCH) opgericht. Een aantal plaatselijke besturen nam het initiatief tot de bouw van een dorpshuis. Dat particulier initiatief viel bij iedereen in vruchtbare aarde, ook bij de toenmalige gemeente Woubrugge. Hieronder in kort bestek hoe een en ander verliep.

De historische aanloop naar de oprichting

Aan de formele oprichting van het CCH gingen allerlei activiteiten en initiatieven vooraf. Dit zijn de belangrijkste:

- het schoolbestuur ijverde voor een nieuwe school. De lagere school uit 1880 was te klein en te oud. Bovendien was er in Hoogmade geen gymnastiekzaal.
- inwoners bepleitten een sporthal. Voetbalvereniging MMO had behoefte aan een nieuw clubgebouw.
- de nieuwe school 'Ter Does' kwam wel van de grond en werd in september 1972 geopend, nog steeds zonder gymnastieklokaal...

Van Werkgroep naar Stichting

In deze context werd op 2 december 1971 de Werkgroep Cultureel Centrum Hoogmade opgericht, in een vergadering van vertegenwoordigers van het R.K. Kerkbestuur, het R.K. Armbestuur, de Sportraad van de gemeente Woubrugge en de Stichting R.K. Scholen. In maart 1972 werd een enquête onder de inwoners van Hoogmade gehouden. De uitslag was helder: er was behoefte aan een gebouw met een grote zaal

voor tal van activiteiten. Als locatie voor de bouw van een gymnastiekzaal-dorpshuis voorzag de werkgroep in december 1971 wel wat in het terrein van de oude school. Geld zou wellicht van het Armbestuur kunnen komen.

In 1971 en 1972 voerden de leden van de werkgroep gesprekken met alle betrokken instanties. Het College van B&W stond "zeer positief t.o.v. de werkgroepactiviteiten, en zal gaarne medewerken aan de realisering van de bouwplannen." Maar het college vroeg ook "... haar zoveel mogelijk te ontzien in financieel opzicht." Anders geformuleerd: mooi plan, maar wij hebben geen of nauwelijks geld. Verder werd nagedacht over de wenselijke bestuursvorm: een stichting of een vereniging. Het werd in het najaar van 1972 het eerste. Hierna werd op 27 november 1972 de Stichting Cultureel Centrum Hoogmade (CCH) formeel opgericht.

Gymnastiekzaal – dorpshuis

Na de ingebruikname van de nieuwe school werd de oude school januari 1973 afgebroken. De fundering werd gespaard en benut als basis voor de gymnastiekzaal-dorpshuis. De grond onder de oude school werd in mei 1973 door het kerkbestuur overgedragen aan de gemeente Woubrugge.

Financiering

De financiering kende drie bronnen: inwoners, bedrijven en verenigingen kochten voor f 35.000 obligaties, de provincie schonk f 25.000 en de Charitasinstelling van de R.K. parochie verstrekke een lening. De totale bouwsom kwam uiteindelijk uit op f 271.000.

Bouw en opening

'De Schuur' werd gebouwd op de fundamenteën van de oude lagere school. De gemeente leverde een bouwrijp terrein op en nam ook de sloopkosten van de oude school voor haar rekening. Verder stond de gemeente garant bij een eventueel exploitatietekort. Het ontwerp was van H.

Reinbergen; voor de bouw zorgde de firma Hein Verbij met metselwerk van Jan en Freek Jansen. De bouw ging voortvarend: al op 15 september

1973 vond de opening plaats.

Theo van Wieringen en burgemeester Dick Brouwer de Koning timmeren het naam-bord op 'De Schuur'.

Gymnastiek-

onderwijs en veel gebruikers

Een belangrijke pijler voor de exploitatie van 'De Schuur' was het gebruik voor het gymnastiekonderwijs van de leerlingen van de basisschool. Hiertoe sloten het CCH en de gemeente Woubrugge een speciale overeenkomst.

De huur van 'De Schuur' werd in het eerste jaar vastgesteld op f 7,50 per uur. De belangstelling was vanaf het begin redelijk groot. In de beginjaren werden er allerlei optredens verzorgd, onder meer in samenwerking met de Culturele Raad Woubrugge die over een budget beschikte waarmee relatief 'dure' kleinkunstenaars toch naar Hoogmade konden worden gehaald. Beheerder Leen Elstgeest zorgde er in die beginjaren voor dat alles tot in de puntjes verzorgd was.

Kerkstraat 51

Tussen 1971 en 1973 was er al een geweldige prestatie geleverd met de snelle realisatie van gymnastiekzaal-dorps huis. Maar de bestuurders wilden verder en meer. In overleg met de gemeente Woubrugge kreeg de voormalige boerderij in 1974 een maatschappelijke bestemming. Verder werd begin 1975 met de gemeente onder meer overeengekomen dat:

- de boerderij Kerkstraat 51 werd verkocht aan de Stichting CCH;
- de St. CCH een derde kleuterlokaal zou bouwen

op de plek van de af te breken varkensschuur. Dat werd 'Drieluik', dat in september 1976 werd geopend en dat vijf jaar door de kleuters werd gebruikt.

De boerderij op Kerkstraat 51 rond 1970.

In juni-juli 1975 besloot het CCH-bestuur de oude hooiberg te verbouwen tot peuterspeelzaal, later 'de Barg' genoemd, en in de voormalige stal de jeugdsoos van de N.K.J.B. te realiseren. Dat werd 'De Stal', te huur voor allerlei soorten bijeenkomsten. Nadat 'De Schuur' in 1973 werd geopend, kon drie jaar later de metamorfose van de boerderij worden gevierd. De officiële ingebruikname van 'Drieluik', 'De Barg' en 'De Stal' vond plaats op 25 september 1976. Burgemeester Van Beek onthulde de naam: 'Drieluik'. Op 20 maart 2004 vond de officiële opening van 'De Brug' aan de Parallelweg in de Vlietpolder plaats, het jeugdhonk voor de Hoogmadese jongeren. Sinds december 1999 verbleven zij op de zelf ingerichte zolder van 'Drieluik'.

Jubileum: viering en een boek

Op 14, 15 en 16 oktober 2022 wordt het 50-jarig jubileum gevierd. Dan krijgt burgemeester Astrid Heijstee-Bolt het eerste exemplaar van het jubileumboek over de geschiedenis van de Stichting CCH. Historische feiten, verslagen van activiteiten en mooie anekdotes, afgewisseld met tientallen afbeeldingen en ongeveer honderd foto's.<<

Het boek (140 pagina's, A4 met kaft, kostprijs € 15,00) is te bestellen bij de schrijver, Frans Witteman (06 -5377 5400) of via franswitteman@kpnmail.nl

TOEN & NU HOOGMADE

Deelnemers aan de kermis rond 1930, op 'De Baan' aan de Kerkstraat, gezien vanaf de bovenetage van café Hillebrand. Op de voorgrond linksonder: de zussen Cor, Loes en Jans Witteman met twee vriendinnen. Op de achtergrond links Kerkstraat 18, rechts de voorraadschuur van graanhandelaar-kruidenier Jan Witteman; tegenwoordig staat hier de garage van het (nieuwe) huis op nr. 18. Rechts tegen de schuur een ijscokar met vlag. De foto is waarschijnlijk gemaakt door Jan Kapteijn van de Boskade.

20

Hamsmade Interiors
Totaalconcept bouw en wonen

Vloeren, verlichting, tadelakt,
betoncire,
meubels en stoffen

www.hamsmade.nl
Woubrugge

KEUR & KEUR
Overlijdenszorg

Afscheidsvoorbereiding
Uitvaartbegeleiding
Nabestaandenzorg

0172-764333
www.keurenkeur.nl

nolina
growers with passion

WOUBRUGSCHE JACHTWERF
G. VAN WIJK - WOUBRUGGE - Tel. 21

ZOMER- EN WINTERBERGING - NIEUW-
BOUW en REPARATIE IN HOUT en STAAL

IN EN VERKOOP VAN JACHTEN
VERHUUR VAN ZEIL- EN MOTORBOOTEN
MET- EN ZONDER SLAAPPLAATSEN

BONDSWERF A.N.W.B. KANOSTATION
BOUW VAN MODERNE IJSJACHTEN

WOUBRUGGE
een aantrekkelijk centrum
van Watertoerisme

"De Rijnstreek en hare naaste omgeving" 1936

 Woubrugse Jachtwerf G. van Wijk en Zoon
Boddens Hosangweg 80 Woubrugge

0172 - 517127
www.jachthavenvanwijk.nl

INTENZ HOME[®]

Conceptstore - Woubrugge

Op zoek naar een leuke plant of groen cadeau?

INTENZ HOME[®] is het plantenmerk van VDE plant in Woubrugge. In onze Concept Store presenteren we de laatste ontwikkelingen op het gebied van groene lifestyle. Je kunt bij ons terecht met vragen, want ook als je geen groene vingers hebt zijn planten een aanvulling in je interieur.

Adres: VDE plant / Oudendijkseweg 5 / 2481 KE / Woubrugge

Openingstijden: iedere zaterdag tussen 10.00 – 12.30 uur

westmaas interieur

Westmaas Interieur: al sinds 1894 verrassend compleet. Voor de inrichting van woning, comfortabel slapen of ambachtelijke stoffering van meubel of boot. Altijd speciaal voor u op maat gemaakt. Stap gerust eens binnen in onze winkel voor een kennismaking en een eerlijk en vrijblijvend advies.

Boddens Hosangweg 4 | Woubrugge | 0172 518107 | www.westmaas.nl

Hoekstra Autoservice

- Onderhoud
- Reparatie
- Apk

*Haal- en brengservice,
leenauto beschikbaar.*

Zinkweg 7A
Alphen aan den Rijn
Tel.: 0172-501400

Vertrouwde gezichten op een vernieuwde plek.

Wij zijn er voor jou.

vertrouwd, verzekerd, Veldsink.

Dokter Lothlaan 8, Woubrugge | 0172 - 518 256 | woubrugge@veldsink.nl | veldsink.nl